NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În ediția de față a BIBLIEI de la 1688 se urmărește redarea textului într-o formă cît mai apropiată de ceea ce se presupune că era română veche în epoca respectivă. Observațiile atente asupra ediției *princeps* și asupra celor două manuscrise, 45 și 4 389, au determinat colectivul de editori să ajungă la următoarele principii de transcriere a slovelor chirilice susceptibile de interpretări :

a) ȣ final postconsonantic a fost transcris prin *-u*, dar neexistînd nici un indiciu sigur de echivalență fonetică a lui cu ь (ierul mic) final, acesta din urmă nu a fost notat.

b) ȣ final după vocală, întîlnit destul de rar în cele trei texte, a fost transcris de asemenea prin *-u* : десацїȣ (de sațiu).

c) ю final, notat cu remarcabilă consecvență în formele de perfect simplu, pers. I sg. (мъ скȣлаю = mă sculaiu), în derivatele cu sufixul *-lor* (жȣдєкъторю=judecătoriu) și în finalul unor substantive terminate în consoană (черю=ceriu) sau în vocală (ґраю= graiu), a fost transcris prin *-iu*.

d) ѣ în poziție *e* (чѣрє=cêre) și în poziție *i* (єгѵптѣнїи=eghiptênii) a fost transcris prin *ê*, în restul cazurilor el fiind transcris, ca de obicei, prin *-ea*. Tot prin *ê* a fost transcris uneori și ꙗ (мȣꙗрє = muiêre), datorită frecventelor alternante cu ѧ ; în restul cazurilor, ѣ a fost transcris prin *ia* (тъꙗт=tăiat, деспȣꙗт= despuiat) sau *ea* (нꙗм=neam, ne-am, димиꙗца= dimineața) (pentru detalii, vezi ST.L. FAC., p. 49—51. SL.L., p. 49—51).

e) ѧ în poziție *-e*, *-i* (жȣнґѧрє, вѣтрилєлє) a fost transcris tot prin *ê* (junghêre, vêtrilele). În celelalte cazuri, ѧ a fost redat prin diftongii *ea* și *ia*. În unele cuvinte de origine slavă, cu ѧ în etimon, slova a fost transcrisă prin *ea*, *ia* chiar dacă în silaba următoare erau *e*, *i* (непрїѧтинȣл = nepriiatinul, боѧрїи= boiarii). În poziție finală, ѧ a fost transcris în cîteva cazuri prin *-ă*, din considerente de morfologie istorică (апропїѧ=apropiă, жȣнґїѧ =junghiă).

f) Deși valoarea dominantă a lui ъ este aceea de *ă*, iar a lui ѫ, aceea de *î*, numeroasele cazuri de alternanță grafică au impus transcrierea lor potrivit pronunției actuale (мънтȣи/мѫнтȣи=mîntui ; гърлъ=gîrlă ; кърѫрилє=cărările etc.), inclusiv celei dialectale (мънїє =mănie, пънне=păine, пънъ=pănă, ръдика= rădica, ънникїи =rănichii).

g) Frecventa alternanță a consoanelor *-ș* / *-și*, *-ț* / *-ț-* (сорц/ сорци=sorț / sorți, ґрънц / грънци= grăiț / grăi iți, скосєш / скосєши= scoseș / scoseși), se reflectă ca atare în textul ediției de față.

h) ч final suprascris a fost transcris uneori prin *-ce*, în spiritul textului (нич=nice, къч=căce).

i) ѵ și ѵ au fost transcrise prin *i* chiar în cazul cuvintelor străine : єґѵптѣнїи (eghiptênii), кѵр (chir).

j) În cazurile foarte rare cînd ъı are valoare de *i*, el a fost notat ca *i* : ѧпъıнс=împins.

k) Dintre semnele diacritice, singurul cu valoare fonetică, chendima, a fost transcris prin *i* : мѫнилє= mîinile, лȣ=lui.

l) Vocalele și consoanele duble au fost redate întocmai (четаатє= cetaate, саамъ = saamă, дрептаатє=dreptaate, Анна=Anna, Арран=Arran).

Unele slove chirilice au fost transcrise în conformitate cu normele ortografiei actuale :

1) є la început de cuvînt sau de silabă a fost redat fie prin *ie* (ва єши=va ieși, воє= voie, плоає= ploaie), fie prin *e* (єл=el, єра=era, єщи= ești, мнє= mie, єи= ei, скрнє=scrie).

2) ѧ inițial a fost transcris prin *ia* (ѧстє=iaste, съ ѧи=să iai), dar și prin *ea* (прє ѧ=pre ea) ; aceeași literă precedată de ѣ a fost redată prin *ea* (ачѣѧ = acêea).

3) Potrivit aceloraşi norme, ѣ final a fost transpus prin *ia* în ачєщѣ (aceștia).

4) ѧ urmat de *n* a fost transcris *î* sau *în* (ѧнълцимє=înălțime, ѧноѧщє=înnoiêște), iar înaintea labialelor *p* și *b*, *îm* (ѧпърат) ; urmat de *n*, ѧ a fost redat însă și în acest caz prin *î* (ѧнпърат=înpărat).

5) Cuvintele compuse au fost ortografiate potrivit normelor actuale (бинєкȣвѫнтавою= binecuvînta-voiu, ȣнтдєлємнȣл= untdelemnul), cu excepția situațiilor în care termenii își păstrau autonomia și, în consecință aveau o flexiune proprie (ȣнтȣлȣи дє лєми= untului de lemn).

BDD-B790-06 © 1993 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:11:02 UTC)

6) Regulile ortografice actuale au fost aplicate şi în cazul în care slova chirilică a fost transcrisă prin două litere latine (сѣꙋ=se-au).

7) Restul semnelor chirilice au fost transcrise potrivit valorilor cunoscute.

La transcrierea textului, au fost coborîte în rînd suprascrierile, întregindu-se tacit toate prescurtările marcate prin titlă, cu excepţia cuvintelor cu pronunţie variabilă, la care întregirea s-a făcut între paranteze unghiulare (< >) potrivit contextului imediat: ши сътꙋраръ=şi s<ă> săturară; ши съ спъмѫнтѣзе=şi să s<e> spămîntêze etc.; nu a fost întregită în nici un fel vocala finală *(i)* după consoanele *m*, *ş* şi *ţ*, din motivele amintite mai sus, chiar dacă în cazul ultimei consoane soluţia nu e cea potrivită şi pentru ms. 4 389. De altfel, numărul prescurtărilor prin contragere este destul de mic în cele trei texte: blgorodnie (blagorodnie), blgoslovi, blgslvi (blagoslovi), blestema (blestema), ciste (cinste), Dvd (David), dmn (domn), dh (duh), dmnie (domnie), Iil (Israil, Izrail), Dmnzeu — Dmnzău (Dumnezeu — Dumnezău), împrat (împărat), Is Hs (Isus Hristos), Izl (Izrael), mlă (milă), mlstiv (milostiv); mrte (moarte), mrtul (mortul) sfţi (sfinţi).

Tot în mod tacit au fost corectate şi greşelile de tipar (foarte puţine, de altfel) din ediţia *princeps*: (în loc de царъ (greşit), каръ=cară; în loc de черелꙋ= cerelui, черюлꙋи=ceriului; în loc de пестре копселе= pestre copsele, престе коапселе=preste coapsele etc.). Alte erori, omisiunile şi întregirile de text din părţile deteriorate au fost marcate prin paranteze unghiulare, însoţite de note, iar repetiţiile şi cuvintele de prisos au fost puse între paranteze drepte ([ ]).

Parantezele şi indicaţiile copiştilor celor două manuscrise au fost de asemenea marcate prin note, iar în aparatul critic (NOTE) s-au dat toate notele liminare cu variante lexicale şi comentarii ale copiştilor, ce au legătură directă cu textul (cu excepţia concordanţelor biblice marginale, care nu interesează prezenta ediţie). Sfîrşitul textului din fiecare coloană facsimilată a ediţiei *princeps* în această ediţie a fost marcat printr-o bară oblică în toate celelalte patru coloane ce însoţesc pe pagini facsimilul.

La editarea celor trei texte, am folosit ortografia şi punctuaţia de azi, notînd, în plus, accentele cuvintelor comune în cazul abaterilor de la normă; la fel am procedat şi în cazul numelor proprii.

Versetele textelor au fost redate prin paragrafe distincte, potrivit *Bibliei* moderne, iar neconcordanţele de segmentare şi de numerotare au fost marcate prin paranteze drepte ([ ]).

BDD-B790-06 © 1993 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 23:11:02 UTC)